

Tør nu frøet korrekt

Af Lars Hindbo
Avlskonsulent
DLF-TRIFOLIUM A/S

DLF-TRIFOLIUM har i mange år gennem foredrag og artikler fra velmenende konsulenter sat fokus på frøtørring. Alligevel glipper det år efter år for en del af vores avlere. Det går ikke kun ud over avleren, det går også ud over den kvalitet, som vi er så kendte for hos vores kunder rundt om i verden.

Derfor kører jeg en dejlig majdag med grøde i vejret – ca. 30 mm regn hjælper på humøret – ned på gårdspladsen hos Hans Henrik Mols, tæt ved Jelling. Når nu man ikke vil lytte til de "teoretiske" konsulenter, kan det være, at lidt praktiske erfaringer fra avler til avler hjælper.

Først stop: tørreriet

Hans Henrik har god erfaring med frø, og jeg ved, at hans lagerkapacitet er en anelse presset. Så om nogen må han vide, hvordan man skal passe frøet, så det ikke går galt.

Vi starter ude ved tørreriet. Det er, som så mange andre steder, en del af maskinhuset og er opbygget af en hovedkanal og har sidekanaler bestående af pansertoppe. På hovedkanalen står en DANCORN blæser – DC25 – og der er en simpel automatik, der styres efter hygrometer.

Pansertoppene er delvist aflameltypen. De blev anbefalet, hvis der på et tidspunkt

Hans Henrik lukker altid skodderne i hovedkanalen, når frøet er færdigtørret for at forhindre luften i at cirkulere

Det er ganske vist: Tørres græsfrø ikke korrekt efter høst, koster det dyrt. Afregningen reduceres proportionalt med reduktion af spireevne, desuden kan angreb af svampe eller mider forringe kvaliteten væsentligt. I værste fald kan frøet slet ikke afsættes

Årets høst tegner godt hos Hans Henrik Mols – bare høsten nu bliver lidt nemmere

skulle tørres raps. Hans Henrik køber dog ikke lameltypen mere, da de er umulige at rette op efter en evt. påkørsel med rende-graver. Det kan jo ske for enhver.

Efter, at vi er blevet enige om, at "det ku' nu være rart med kørefast gulv, men

det koster jo," sætter vi os ind til køkkenbordet. Nu er Hans Henrik klar til at fortælle om, hvordan han gør tingene.

Tvangsstyret blæser

"For det første tipper vi frøet af ved siden af tørreriet og drysset det ind med rende-graveren," fortæller han. "Derefter bruger vi en lang rive til at jævne det ud med - vi træder IKKE i frøet."

Når de første tre buer er dækket til, startes blæseren. Efterhånden som buerne dækkes til, standses blæseren, skoddet åbnes til sidekanalen, og blæseren startes igen.

"Blæseren tvangsstyrer jeg herefter, til vandprocenten er ca. 20. Først herefter sættes automatikken til at styre blæseren. Er vejret godt, blæser vi bare med udeluft, men ved ustabil vej, eller hvis frøet skal tørres hurtigst muligt f.eks. ved hurtig levering, tilsætter vi varme," siger Hans Henrik.

De rette instrumenter

Snakken falder herefter på valg af instrumenter til at styre tørringsprocessen. Ud

SLAGPLANEN

- Høst frøet så modent som det efter forholdene er muligt
- Drys frøet ind ved indlægning for at undgå lommer
- Start blæseren med det samme – og lad den køre til vandprocenten er 18-20
- Udtag vandprøver
- Tør frøet ned til 11 % vand – tilsæt evt. varme
- Køl frøet ned med rigeligt luft
- Efter ca. 14 dage udtages nye vandprøver for at se, om frøet har slået sig
- Skodderne til sidekanalerne lukkes
- Tilse jævnligt gennem vinteren og beluft kortvarigt

"Jeg slår først automatikken til, når frøet er kommet ned på 20 % vand."

over hygrometeret, der styrer automatikken, har Hans Henrik en ligevægtstabel, som viser forholdet mellem den relative luftfugtighed og vandprocenten i frøet.

"Hvad så med at tjekke luftgennemgangen i dyngen?" Spørger jeg.

"Jo," svarer Hans Henrik, "jeg kravler forsigtigt på alle fire hen over dyngen og føler med hånden, om der kommer luft igennem. Når man har prøvet det nogle gange, får man hurtigt fornemmelsen af, hvordan det skal føles. Man kan evt. også lægge

NØDVENDIGE INSTRUMENTER

- Ligevægtstabel
- Termometer
- Hygrometer – gerne 2 – en udenfor og en i hovedkanalen

GODE HJÆLPEMIDLER

- Flowmeter
- Automatik til at styre luftfugtigheden
- Spyd med termometre

Greben reddede Hans Henriks frø i 2008. Han overvejer nu at supplere den med en omrører

en stige ud og kravle oven på den. Hele dyngen skal også synke ensartet sammen, efterhånden som den nedtørres."

Brug sanserne

Når han nu alligevel kravler rundt oppe i dyngen, så er det også nemt at udtage repræsentative prøver til at holde øje med vandprocenten. Prøverne sendes med posten til Hedensted afdelingen eller afleveres personligt.

Hans Henrik har også lært at bruge sanserne.

"Man lærer, hvordan frøet skal se ud, lugte osv. Det lærer man kun ved at tilse frøet hver dag i den periode, der tørres. Man kan ikke lægge frøet på tørreriet, tænde blæseren og så bare blive væk," siger Hans Henrik.

Efter endt tørring køles frøet ned, der tages vandprøver igen, og skodderne til sidekanalerne lukkes for at undgå selvcirkulering.

Et svært år

At frøtørring starter ude i marken, måtte Hans Henrik erkende i høsten 2008. Frøet var meget uens modnet pga. tørken og uensartet jordtype. Derfor valgte Hans Henrik at høste tidligt for at undgå spild, da en stor del af frøgræsset stod ret op og ned. Det resulterede i, at man fik en våd og delvis umoden afgrøde ind, og det gav store udfordringer med en lang og sej tørreperiode.

"Vi vendte frøet med greb 4-5 gange. Alle, der var på besøg og så dyngen mente, at frøet var ødelagt," husker Hans Henrik. "På et tidspunkt lå der rent faktisk hvedekerner og spirede i toppen, men operationen lykkedes, og patienten overlevede. Spireprocenten blev reddet og var efter forholdene forbavsende gode. Siden har jeg overvejet at anskaffe mig en omrører til at supplere greben."

Tørring af frø kan altså godt lykkes - selv under ekstreme forhold og uden en masse automatik. Det kræver blot håndlag og ikke mindst tilsyn og driftsledelse. Jo mere tilsyn, jo hurtigere kommer håndlaget og evnen til driftsledelse.

"Driftsledelse og forståelse for tørreprocessen er vigtigere end at have det sidste nye udstyr."